

Zenthamas, Zabathina i Mendzent - posjedi Vlatka Vukoslavova u današnjoj istočnoj Moslavini

Dujmović, Danko

Source / Izvornik: **Radovi : Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2018, 50, 103 - 122**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:163790>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

ISSN 0353-295X (Tisak) 1849-0344 (Online)

Radovi - Zavod za hrvatsku povijest

Vol. 50, br. 2, Zagreb 2018

UDK 94(497.5 Moslavina)“12/13“(091)

911.374.8(497.5 Moslavina)“12/13“(091)

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 15. 3. 2018.

Prihvaćeno: 3. 7. 2018.

DOI: 10.17234/RadoviZHP.50.12

Zenthamas, Zabathina i Mendzent – posjedi Vlatka Vukoslavova u današnjoj istočnoj Moslavini*

U tekstu se razmatra prostorni razmještaj posjeda koje je Vlatko Vukoslavov dobio 1360-ih u zamjenu za bosanski grad Ključ, s tezom da je riječ o posjedima koji su u 13. stoljeću pripadali Endreu te Tuskovim sinovima Martinu i Gordusu. Usporedbom opisa međa posjeda na tome području u pisanim izvorima 13. i 14. stoljeća te popisom koji navodi susjedne posjednike Vlatka Vukoslavova iz 1363., predlaže se preciznija ubikacija naselja i župa *Zenthamas* (Torčec) i *Zabathina* (*Zobochchina*, Latkovina) s crkvama sv. Tome i sv. Ivana u područje između današnjih mjesta Mišinka, Rogoža i Stupovača, istočno od Kutine.

Posjedi *Zenthamas, Zabathina* i *Mendzent* spominju se zajedno 1363. godine, kada ih kralj Ludovik zajedno s kastrumom Bršljanovcem odlučuje pokloniti Vlatku Vukoslavovu u zamjenu za bosanski grad Ključ. Iz isprave koja o tome svjedoči doznaje se da su tri posjeda pripadala kastrumu Bršljanovcu. Tom je prilikom trebalo ustanoviti međe posjeda, no zbog protivljenja susjednih posjednika, koji su redom navedeni, reambulacija nije uspješno obavljena.¹ Sljedeća očuvana isprava u vezi s ovom zamjenom otkriva rasplet događaja po kojem je 1364. Vlatko Vukoslavov definitivno dobio navedene posjede. Iz ovog se dokumenta preciznije saznaje da se, uz kastrum Bršljanovac, u poklonjeno imanje ubrajaju naselja *Zenthamas* s crkvom sv. Tome apostola, *Zobochchina* s crkvom sv. Ivana evanđelista te Kutina, koja se nalazi uz rijeku Kutinu i u kojoj je izgrađena crkva Svih svetih.² Ovo je ujedno i najstariji spomen naselja Kutine, odnosno prvi izričiti podatak o smještaju crkve Svih svetih u tom naselju. Ove tri crkve navode se istim redosljedom (Sv. Toma, Sv. Ivan Evanđelist *de Zobochchina*, Svi sveti (bez imena naselja)) u popisu župa iz 1334., i to između crkve u Gojlu te crkve sv. Martina (bez imena naselja) i kapele u Kutini.³

* Rad je nastao u sklopu projekta „SREBAK“ Sveučilišta u Rijeci.

¹ CD 13: 296-301.

² Isto: 364.

³ BUTURAC 1984: 97.

Ovi pisani izvori već su do sada bili interpretirani u literaturi u gotovo svakom povijesnom pregledu kutinskog područja.⁴ Međutim, osim Kutine, nema suglasnosti oko smještaja ostalih dvaju naselja. Bösendorfer naselje, odnosno Župu Zoboščina smješta u okolicu Palešnika⁵, a Pavičić (on je piše kao Sloboščina) na područje sjeveroistočno od Bršljanovca, na granici s Garićkim komitatom. Pritom poistovjećuje ovo naselje s naseljem *Wlathkowyna*, spomenutim u popisu župa iz 1501. *Zenthamas* smješta na položaj današnjeg mjesta Kapelice, istočno od Bršljanovca, te ga poistovjećuje s imenom *Torcsecz*. Također prenosi mišljenje Csánkija da se ova župa nalazila u današnjemu mjestu Tomašici (sjeveroistočno od Garešnice, prema Velikim Zdencima), no pobija takvu ubikaciju jer se Tomašica nalazila na području Garićkog komitata, dok je Sv. Toma (odnosno Utorčec, prema Pavičiću) bio u Gračeničkom komitatu.⁶ Buturac u povijesnom pregledu Kutine ove župe smješta neodređeno blizu i kod Bršljanice, s napomenom da su između Gojla i Kutine postojale tri župe (*Glathkowyna*, *Therchek* i *Ceknowo*) koje ne može preciznije ubicirati.⁷ U radu u kojem se bavi popisom župa iz 1334. i 1501., Buturac Sv. Tomu smješta u okolicu Tomašice, a Sv. Ivana *de Zoboehchina* (iz 1334.) poistovjećuje sa župom *Glathkowyna* (iz 1501.) te ostavlja neodređenu ubikaciju kod Bršljanice.⁸ Pisk se s oprezom slaže s Pavičićem glede smještaja Zoboščine na prostor sjeveroistočno od Bršljanice te samo prenosi pretpostavke o smještaju Sv. Tome u Tomašicu (prema Csánkiju), odnosno Kapelicu (prema Pavičiću).⁹ Ubikacija Sv. Tome u Tomašicu zadržava se u literaturi i u drugih autora.¹⁰ Engel Latkovinu (*Glathkowyna*) smješta u Zbjegovaču, a Sv. Tomu, kojeg poistovjećuje s naseljem Torčec, nešto sjevernije, između Velikog Vukovja i Gojla.¹¹

Ovim radom predložio bih precizniju ubikaciju navedenih dviju župa. Naime, smatram da su okosnicu posjeda koje je Vlatko Vukoslavov stekao 1360-ih činili posjedi koji su tijekom 13. stoljeća pripadali Tuskovim sinovima Martinu i Gordusu, a spominju se u ispravama iz 1250-ih. Obojica su braće zajedno posjedovala Bršljanovac¹², a Martin je još imao posjede Desnicu (*Desniche*), *Pukur* i *Lunheta* u Gračeničkom komitatu.¹³ Gordus je držao posjede *Ilsva* i *Chasma* u Garićkom

⁴ PAVIČIĆ 1968: 67; BUTURAC 1977: 19-21; KRUEK 2002: 117, 123; PISK 2007: 90-91.

⁵ BÖSENDORFER 1994: 260-261.

⁶ PAVIČIĆ 1968: 67-68.

⁷ BUTURAC 1977: 23.

⁸ ISTI 1984: 97.

⁹ PISK 2007: 87-88; ISTA 2009: 56-57.

¹⁰ HELLER 1978: 238; TKALČEC 2004: 216; GOSS 2012: 140.

¹¹ ENGEL 2001.

¹² CD V: 35-37.

¹³ Isto: 74-75.

komitatu¹⁴, no spominje se i kao susjedni posjednik na međama Bršljanovca, Martinove Desnice, posjeda Tehno (zapisan je kao komes Gardas¹⁵) te uz nekoliko posjeda na području Garičkog komitata.¹⁶

Posjed *Mendzent* s crkvom Svih svetih u 13. stoljeću nije pripadao Tuskovim sinovima, već nekom Endreu i kasnije njegovim sinovima, a bili su sjeverni susjedi Večerinovu posjedu Zapolšici.¹⁷ Prije 1273. Ruh je od Večerinovih sinova kupio istočni dio Zapolšice, koji je graničio s posjedom Endreovih sinova, te se taj njegov novi posjed spominje pod imenom Kutina prema tamošnjoj rijeci.¹⁸ Endreovi se sinovi spominju još 1292., kada prodaju dio svog posjeda koji se nalazio uz lijevu obalu rijeke Kutine i južno od potoka Polojac Ugrinovu sinu, komesu Nikoli.¹⁹

Posjedi Tuskovih sinova Martina i Gordusa

Međe posjeda Bršljanovac (*Borsonouch*) opisane su dva puta – 1256. i 1257. godine, no opisi se djelomično razlikuju, a i pružaju različite informacije o njegovoj administrativnoj pripadnosti: prema starijem opisu, čitav se posjed nalazio na teritoriju Garičkog komitata, na samoj granici s Gračeničkim, dok su u mlađem opisane međe tek jednog dijela posjeda za koji stoji da se nalazio u Gračeničkom komitatu.

Dakle, u starijem opisu, iz 1256., na nekoliko se mjesta spominje međa koja je istovremeno označavala granicu posjeda te Garičkog i Gračeničkog komitata. Reambulacija je započela na zapadnoj strani posjeda, upravo na granici s Gračenicom, pored vinograda nekog svećenika. Odavde je međa preko brežuljaka i dolina stigla do velike ceste za kastrum Garić. Međa je dalje pratila tu cestu uz brijeg, zatim se odvojila i nekom stazom došla do doline Hrastovec (*Horostouch*) u susjedstvu Pestuanovih sinova. Odavde se uspinjala i spuštala prema istoku do izvora male Desnice i njenim tokom do velike Desnice, gdje je započela zajednička granica s Borisovim sinom Vukojem. Međa je otprilike i manje-više prateći tok rijeke Desnice, prolazila uz posjede Kojana, *Vdeza*, Mortuna, *Othmicha* te se nakon doline priključila na cestu, gdje je susjed postao Gordus. Potom se ponovno spustila do Desnice i pratila njezin tok do doline Himeline, gdje su susjedi bili Stjepan Ungarus i ponovno Gordus. Odavde se cestom spuštala na jug do potoka *Gruseuch* koji je odvajao Garić od Gračenice. Međa je pratila ovaj potok do njegova izvora, zatim se nakratko vezala za veliku cestu pa je potom pratila tok

¹⁴ Isto: 38-39.

¹⁵ Isto: 61-62.

¹⁶ Isto: 32-35, 358.

¹⁷ Isto: 71-72.

¹⁸ CD VI: 39.

¹⁹ CD VII: 69; DUJMOVIĆ 2018.

potoka *Lesna*, stigla do još jedne velike ceste koja je također označavala granicu Garića i Gračenice. Naposljetku je prema zapadu prešla rječicu Kutinu te se vratila do početne točke (karta 1, 1+2).

U ispravi iz 1257. godine ovaj se posjed spominje u djelomično istim granicama u kojima je opisan godinu dana ranije. Imena rijeka razlikuju se u objema ispravama, no svakako se u zapadnom dijelu mora raditi o jednom te istom području. Naime, prema kasnijem opisu, reambulacija posjeda započela je na granici s Garićem, odakle se spustila prema jugu, preko brda i dolina i uz vinograde do rječice Kutine, koju je međa prešla i uspela se na brdo do rječice *Lysna*, zatim se nekom cestom spustila u potok *Waratna* pa se preko brda spustila do rječice *Bursonouch* te je pratila uzvodno do potoka *Zereгна*, potom njime uzbrdo do izvora te na koncu potokom *Scemeta* do ceste kojom se međa vratila do početne točke (karta 1, 2).²⁰ Mlađi opis završava otprilike ondje gdje stariji započinje – pri vrhu Moslavačke gore, gdje se spominje potok Šumeća, odnosno cesta za kastrum Garić. Šumeća je potok koji se relativno često spominje u izvorima na međama gračeničkih posjeda, a riječ je o današnjem potoku Crkveni jarak, koji teče podno lokaliteta Bela crkva, gdje je nekoć stajao pavlinski samostan.²¹ Cesta za kastrum Garić jest današnji šumski put koji vodi preko predjela Vis i podno vrha Humka, a dolazi iz pravca današnjeg mjesta Mikleuška, gdje se nalazio srednjovjekovni gračenički trg.²²

Prema starijem opisu, međa se vjerojatno predjelima Kozara, Hrastova kosa (moguće isto što i dolina Hrastovec iz isprave) i Bršljanac greda spuštala do izvora potoka Torine te njegovim tokom do današnjeg potoka Bršljanica, koji teče prema jugu između mjesta Mala i Velika Bršljanica. U ispravi je ovaj tok imenovan kao Desnica. Rječica Desnica (odnosno, prema današnjem obliku, Dišnica) često se spominje na međama srednjovjekovnih garićkih posjeda smještenih otprilike između današnjih mjesta Dišnik i Gojlo. I danas to ime nosi nekoliko potoka i šuma na istom području – jedan od njih teče između Dišnika i Kapelice, drugi od mjesta Čaire do Velikog Vukovja, gdje se ulijeva u Ilovu; oba teku u smjeru od zapada prema istoku te izviru predaleko da bi mogli odgovarati ovom opisu iz isprave. Stoga je istočnu među posjeda Bršljanovac morao označavati današnji potok Bršljanica. Dalje je međa prema jugu manje-više pratila tok Bršljanice, povremeno se dotičući ceste koja prolazi kroz mjesto Velika Bršljanica do doline Himeline, odnosno do mjesta gdje se spajaju potoci Bršljanica i Voloder. Ondje se međa vezala za trasu ceste prema jugu koju se može povezati s modernom cestom iz Velike Bršljanice prema Rogoži. Od ceste se odvojila na potok Stupovaču (*Gruseuch*) koji je pratila

²⁰ CD V: 74-75.

²¹ Spominje se kao *Zumunga* (CD V: 59-60), *Scumecha* (Isto: 53-55), *Sumecha* (CD VI: 288), *Sumech* (CD VII: 253); DUJMOVIĆ 2015: 224-327.

²² DUJMOVIĆ 2015: 297.

uzvodno do njegova izvora u blizini druge velike ceste. Stupovača izvire istočno od današnjeg mjesta Čaire u blizini ceste koja preko predjela Kruškovac povezuje današnja mjesta Čaire i Stupovaču. Nadalje, međa se potokom *Lesna* uspinje do treće velike ceste – *Lesna* bi morao biti gornji tok današnjeg potoka Dišnice koji izvire zapadnije od Stupovače. Velika cesta u ovom dijelu trebao bi biti šumski put koji povezuje mjesto Šartovac s Krajiškom Kutinicom preko Čaira. Odavde se spušta u današnju rječicu Kutinicu te se vraća do početne točke.

Mlađa isprava donosi opis međe u bitno manjem opsegu. Može se zaključiti da se tijekom međe od vrha Moslavačke gore preko rječice Kutinice do rječice *Lysne* podudara u obama opisima. Međutim, u nastavku mlađeg opisa međa se cestom spustila na rječicu *Waratnu*, koja se ulijeva u Kutinu, te se rječicama *Bursonouch* i *Zeregna* uzvodno vraćala na vrh Moslavačke gore. Prema ovakvom opisu, *Waratna* bi trebala biti današnji potok Čaire, s obzirom na to da je to jedini značajniji prtok Kutinice na ovome području. *Bursonouch* bi na ovome mjestu mogao biti današnji potok Velika Bršljanica (pod tim je imenom upisan u osnovnu kartu, dok je na topografskoj karti imenovan kao Preka reka), koji izvire podno Bršljanac grede.²³ Iz ovoga proizlazi da je mlađom ispravom opisana međa samo zapadnog dijela posjeda u odnosu na dokument iz 1256. Budući da je u mlađoj ispravi izričito rečeno kako se radi o posjedu u Gračeničkom komitatu, moguće je da su Tuskovi sinovi imali dva istoimena posjeda, od kojih je jedan bio na teritoriju komitata Garić, a drugi u komitatu Gračenica. Godine 1256. opisana je reambulacija čitavog posjeda kao cjeline koja se nalazi na garićkom teritoriju, no 1257. učinjena je reambulacija samo gračeničkog posjeda.

Drugi Martinov posjed bio je Desnica (*Desnicha*). Reambulacija je započela na izvoru rječice *Prybin*, odakle se međa uspela do ceste koju je uz Gordosov posjed pratila prema istoku, zatim se od nje odvojila prema dolini do rječice Desnice te njezinim tokom do velike ceste koja je označavala granicu gračeničkog i garićkog teritorija. Tom se cestom međa uspela na brdo te je potom uhvatila tok rječice *Ripan* koja je tekla prema zapadu, pa se ponovno uspela na brdo, spustila s brda na tok rječice *Prybin* i na koncu se, prateći tok uzvodno, vratila do početne točke kod izvora *Prybina* (karta 1, 3).²⁴ Rječica *Prybin* današnji je potok Polojac koji teče sjeverno od mjesta Mišinka.²⁵ Od njegova se izvora međa uspela do ceste

²³ Potok Velika Bršljanica ulijeva se u potok Bršljanicu. Prvi se iz nekoliko manjih potoka formira podno Bršljanac grede kod predjela Manastir, dok drugi izvire nešto istočnije i protječe između naselja M. i V. Bršljanica. U ispravi iz 1256. istočnu među označavao je ovaj drugi potok. Međutim, među posjeda u mlađem opisu mogao je označavati i današnji potok Kutinec jer se na međama nekih drugih posjeda također spominje srednjovjekovni potok *Bursonouch*, a nesumnjivo se radi o toku Kutinica i njegova pritoka Mali kutinec. Taj je potok u srednjem vijeku, s obzirom na pisane izvore, nizvodno mijenjao imena u Mala kutinica i Kutina.

²⁴ CD V: 74.

²⁵ PISK 2007: 12.

koja i danas prolazi sljemenom brda i povezuje mjesta Mišinka i Gojlo (ista se cesta spominje i u opisu međe susjednih posjeda *Tehno* (sa zapadne strane) i *Gayul* (s istočne strane), koji se nalazio na garićkom teritoriju).²⁶ Međa se potom spustila na današnji potok Dišnicu, kojim je stigla do velike ceste na granici Gračeničkog i Garićkog komitata. Tu se cestu može poistovjetiti s modernom prometnicom koja povezuje današnja mjesta Veliko Vukovje i Gojlo – od Velikog Vukovja prema sjeveru, cesta paralelno uz potok Stupovaču vodi u mjesta Rogožu i Veliku Bršljanicu pa je to ista cesta koja je jednim dijelom označavala jugoistočnu među posjeda Bršljanovac. Tom se cestom, dakle, međa prema jugu uspela na brdo do područja gdje se nalazi današnje mjesto Gojlo te se odavde spustila preko brda na jug do rječice *Ripan* koja teče prema zapadu – riječ je o današnjem potoku Husainac koji teče južno od mjesta Mišinka. Od ovog se potoka međa prebacila prema sjeveru preko sljemena brda do potoka Polojac i vratila se do početne točke na njegovu izvoru. Sjeverni susjed ovom Martinovu posjedu bio je njegov brat Gordus.

Posjed *Pukur* nalazio se između Ilove i Pakre.²⁷ Prema zapadu protezao se do ušća Ilove u Pakru, a istočnu je među, premda u opisu nije naznačeno, vjerojatno dijelio s posjedom *Pukur*, čije su međe opisane 1237. (karta 1, 4).²⁸ Dakle, radi se o uskom, izduženom predjelu Ilovski dol koji se proteže od današnjih mjesta Zbjegovača i Piljenice na istoku do rijeke Trebež na zapadu. Posjed *Lunheta* nalazio se uz rijeku Lonju i neki njezin pritok koji je razdvajao selište Martinovih ribara od ribara gračeničkog kastruma (karta 1, 5).²⁹ Prema ovom opisu nije moguće odrediti precizniji smještaj posjeda, osim da se nalazio na području južno od današnjeg mjesta Kutine. Vjerojatno je bio u blizini Martinova posjeda *Pukur*, nešto zapadnije od njega.

Opis međa Gordusovih posjeda na gračeničkom području nije očuvan, no budući da se spominje kao susjed uz južnu među Bršljanovca (1256.) te kao sjeverni susjed Martinove Desnice i istočni susjed obližnjeg posjeda *Tehno*³⁰, može se zaključiti da su se njegovi posjedi prostirali otprilike na području između današnjih mjesta Rogoža i Mišinka, dijelom obuhvaćajući mjesto Stupovaču (karta 1, 6). Sagledavši ove posjede, postaje vidljivo da su Tuskovi sinovi u 13. stoljeću posjedovali prilično prostrano područje od Humke i potoka Crkveni jarak na Moslavačkoj gori do rijeke Pakre i Lonjskog polja.

²⁶ CD V: 61-62; CD VI: 401.

²⁷ CD V: 74.

²⁸ CD IV: 40-41.

²⁹ CD V: 74.

³⁰ Isto: 61-62.

Susjedni posjedi zemlji Vlatka Vukoslavova

Kada je Vlatko Vukoslavov 1363. dobio posjede s kastrumom Bršljanovcem, susjedi koji nisu dopustili reambulaciju uz međe poklonjenog posjeda podudaraju se s graničnim područjem posjeda Tuskovih i Endreovih sinova iz 13. stoljeća (karta 2, 1). Naime, tom su prilikom redom navedeni sljedeći posjedi: *Gersencha*, *Wratna et parva Huiseuch*, *Podgoria*, *Podgoria et Zavodina*, *Desnicha*, *Ravenicha*, *Bolehnich*, *Desnicha et Ripna*, *Bolehnich*, posjedi kraljevih jobagiona iz Velike, kraljev posjed koji se nalazi između Ilove i Pakre, *Wztylona* i *Trebses*, *Wztylona*, *Superior et Inferior Kotennya* do rijeke Lonje, šuma *Gay*, *Kotennya et Pribinch*, *Tekeuch*, *Kotennycha*, *Dragenouch*, *maior Kotennya*, još jedan susjedni posjed na rijeci Kutini i *Huiseuch*.³¹ Čini se da su prosvjednici zapisani manje-više redom prema geografskom smještaju od zapada prema istoku, uokolo Vlatkova novostečenog posjeda. Neki od zapisanih posjeda nose imena prema vodotocima spomenutim na granicama posjeda u izvorima 13. stoljeća: *Wratna* (potok Čaire), *Huiseuch* (*Hurseuch/Gruseuch* – potok Stupovača), *Desnicha* (potoci Dišnica i Bršljanica), *Ripna* (*Ripan* – potok Husainac), Ilova, Pakra, Trebež, Lonja, *Kotennya* (rječica Kutinica), *Pribinch* (*Prybin* – Polojac). Isti vodotoci i neki od posjeda istih imena javljaju se u izvorima iz 13. i 14. stoljeća, što olakšava njihovu ubicaciju.

Posjed *Gersencha* zasigurno je Mala Gračenica (*Kyus Gersenche*), čije su međe opisane 1257., kada je pripadala Večerinu (karta 2, 2).³² Na sjeveru je taj posjed graničio s garičkim pavlinima, a zapadnu mu je granicu dijelom označavala velika cesta (ista koja se spominje na granici Bršljanovca, a ide od današnje Mikleuške (srednjovjekovnoga gračeničkog trga) preko Humke do kastruma Garić).³³

Podgoria je 1349. pripadala Petru zvanom Kaštelan. Te je godine obavljena reambulacija njegovih posjeda Podgorie i Male kutinice (*Kiskocennicha*), pri čemu nije opisana međa svakog posjeda zasebno, već njihova zajednička vanjska međa. Protezali su se od posjeda Ivanova sina Ugrina kod rijeke Vratne preko Male kutinice (*Kiskocennicha*) i Male gračenice (*minor Gisencha*), starom cestom i nekim potokom do pustinjaka, odnosno pavlina (*versus heremitas*) i potoka *Sumechi*, pa njime na sjever do ceste na vrhu brda te cestom do granice s Bršljanovcem, odakle se rječicom *Borschanouch* spustila na početnu točku reambulacije, a susjedi su nakon Bršljanovca postali sinovi Marka i Damjana (karta 2, 4).³⁴ Prema ovom opisu, posjed se prostirao na području današnjih mjesta Katoličke Čaire i Selište u južnom dijelu (dakle, od potoka Čaire (*Vratna*) do Seliškog potoka (*minor Gisencha*) i potoka Prva tucilača); sjeverni je dio dopirao do potoka Crkveni jarak

³¹ CD XIII: 300.

³² CD V: 73.

³³ Isto: 71-72; PAVIČIĆ 1968: 65; PISK 2007: 94; DUJMOVIĆ 2015: 297.

³⁴ CD XI: 505-506.

te se s vrha Moslavačke gore i već spomenute ceste prema utvrdi Garić spuštao potocima Duboki jarak i Mali kutinec prema jugu, prolazeći uz područje današnjeg mjesta Kutinice. Rječica *Kiskocennicha* jest današnji potok Kutinec u koji se ulijeva Mali kutinec, zajedno tvoreći rječicu Kutinicu. Nešto južnije ulijeva se potok Čaire. Iz ove je isprave zanimljivo istaknuti da se spominje stara cesta koju međa počinje pratiti kod mjesta zvanog Gradišće (*ad viam antiquam circa Gradische*). Ta se cesta može povezati s prometnicom kroz današnje mjesto Selište, koja se usporedno s potokom Prvom tucilačom uspinjala na Moslavačku goru i vezala za već spominjani pravac Mikleuška (gračenički trg) – Garić. Gradišće se u reambulaciji spominje još jednom, na mjestu gdje se međa od Crkvenog jarka uspinje do ceste za Garić, netom prije spajanja s međom posjeda Bršljanovac (otprilike na predjelu Vis).

Ovaj je posjed opisan i pedesetak godina ranije, kada ga je 1291. od kralja Andrije III. dobio Stjepan *de Belch* jer su prijašnji vlasnici Ladislav i Gabrijan umrli bez potomaka.³⁵ U ispravi se ne spominje njegovo ime, no prema opisu međe, može se zaključiti da je riječ o istom teritoriju. Pisk uz ovaj posjed veže još dvije isprave, iz 1329. i 1340., kada je dio posjeda Podgoria poklonjen garićkim pavlinima.³⁶ Pavičić ga ubicira u područje sela Tucilače, Selišta te dijelom Mikleuške i Kutinice, dok je Pisk sklonija smjestiti ga na područje Tucilače i sjeverni dio Mikleuške, a Malu kutinicu u Selište. Pisk također donosi podatak da se na tom području nalazilo naselje Podgoria navedeno u popisu dimova 1495. te župa navedenih u popisu iz 1501. Također piše da je naknadnim bilješkama na dokumentima vezanim za ovaj posjed iz 1340. i 1346. dopisano ime *Michalwelge*.³⁷ Heller Podgoria smješta na područje Bršljanice, a *Mihalwelge* na područje Podgarića. Engel naselje Podgorja s crkvom sv. Mihaela smješta u Malu Bršljanicu.³⁸ S obzirom na gore obrazloženu ubikaciju posjeda, kao i sâm toponim, mišljenja sam da bi naselje Podgoria trebalo smjestiti uz staru cestu na područje današnjeg mjesta Selište. Iz ove isprave nije moguće sa sigurnošću utvrditi povezanost spomenutog Gradišća iz opisa međe i samog naselja. Mala kutinica odgovarala bi području današnjeg mjesta Katoličke Čaire, s obzirom na položaj uz rječicu Kutinicu.

Rijeka *Warathna*, osim na međi gračeničkog dijela Bršljanovca, spominje se još i na međi Uzmina posjeda *Borsonouch*, opisanog u ispravi 1257. U reambulaciji spominje se rječica *Borsinok* u susjedstvu komesa Gabriela te izvor *Warathne* (karta 1, 8).³⁹ Teško ga je precizno smjestiti na karti, no svakako se morao nalaziti

³⁵ CD VII: 64-65.

³⁶ CD IX: 495; CD X: 520; PISK 2007: 64-65.

³⁷ PAVIČIĆ 1968: 71-72; PISK 2007: 65-66.

³⁸ HELLER 1978: 153, 185; ENGEL 2001.

³⁹ CD V: 76.

uz gornji tok potoka Čaire te vjerojatno uz potok Kutinec. Međe drugog Uzmina posjeda imena *Lesnou* također su opisane u istoj ispravi. Prostirao se od rijeke Kutine prema rječici *Lysna*, preko rječice *Pesne*, izvora rijeke *Hurseuch*, zatim rijeke *Pyschine* te se ponovno vraćao na tok Kutine i njome uzvodno do početne točke (karta 1, 9).⁴⁰ Ovaj se posjed morao nalaziti na gornjem toku današnjeg potoka Dišnica (*Lysna* je spomenuta na međi Bršljanovca kao *Lesna*) i protezao se do izvora potoka Stupovače (*Hurseuch*; kod posjeda Bršljanovac zapisan je kao *Gruseuch*), a morao je dijeliti sjevernu među s Martinovim Bršljanovcem. *Pyschina* bi mogao biti potok koji se kod Brinjana ulijeva u Dišnicu. Dakle, ovaj bi posjed zauzimao otprilike područje sjeverno od današnjeg mjesta Brinjani do predjela Kruškovac. Pisk donosi podatak da se 1378. zajedno spominju posjedi *Hrusouch*, *Lechna* i *Predyezlo seu Podgoria*, pri čemu je bilo riječi o razdiobi tih posjeda.⁴¹ Među koja je tada opisana određuju rječice *Peschena* i *Zuhodol*. Može se zaključiti da bi *Lechna* iz ovog zapisa bilo isto što i *Lesna/Lysna*, a *Hrusouch* isto što i *Hurseuch/Gruseuch/Huiseuch*. Valja podsjetiti da su uz rječicu Vratnu na međi posjeda Podgoria 1349. spomenuti kao posjednici sinovi Marka i Damjana. U susjedstvu Vlatkove zemlje 1363. spominje se posjed *Wratna et parva Huiseuch*, koji su držali Markov sin Juraj i Demetrijev sin Pavao. Diobu posjeda 1378. obavljali su Jurjevi i Pavlovi sinovi, pri čemu za Pavla stoji da je Dobzin sin (*Pauli filii Dobza*). Unatoč razlici u imenima Damjan (1349.), Demeter (1363.) i Dobza (1378.), ovdje bi morala biti riječ o istim posjedima. Dakle, *Wratna et parva Huiseuch* nalazili su se na području između otprilike Brinjana i Čaira, uz rječicu Kutinicu, potok Čaire te gornje tokove potoka Dišnica i Stupovača (karta 2, 3). Buturac je, kao i Heller, pretpostavio da bi *Huiseuch* bio današnje mjesto Husain, no s obzirom na vezanost uz srednjovjekovni posjed i rječicu Vratnu, smatram da je smještaj uz potok Stupovaču vjerojatniji.⁴²

Godine 1275. spominje se posjed pod imenom Hruševac (*Hruseuech*). Prema opisanoj reambulaciji, nalazio se uz istoimenu rječicu, i to s njezine istočne strane jer se međa nekim pritokom koji teče prema zapadu vraćala na tok navedene rječice.⁴³ S obzirom na ovakav opis i smještaj posjeda Bršljanovac, ovaj bi se posjed mogao nalaziti negdje uz potok Stupovaču na području između današnjih mjesta Rogoža i Veliko Vukovje. Nadalje, dva spomenuta posjeda Desnica valjalo bi vezati uz područje doljnjeg toka današnjeg potoka Dišnice (pod tim se imenom javlja na međi Martinova posjeda Desnica) ili, pak, toka današnjeg potoka Bršljanice (koji se na međi posjeda Bršljanovac također javlja pod imenom Desnica). Vjerojatno su se nalazili sjeverno od Martinove Desnice iz 1257. To bi odgovaralo današnjim

⁴⁰ Isto: 76-77.

⁴¹ CD XV: 372-373; PISK 2007: 71.

⁴² BUTURAC 1977: 20, 57; HELLER 1978: 100.

⁴³ CD VI: 136-137; PISK 2007: 72.

predjelima Kreševine i Stupovačke bare između mjesta Stupovača i Veliko Vukovje, odnosno području između Rogože i Velikog Vukovja. Ne može se sasvim isključiti niti mogućnost da se jedan od navedenih posjeda 1363. odnosio baš na Martinov posjed ili jedan njegov dio.

Godine 1256. opisana je reambulacija još jednog posjeda *Desniche* koji je tada pripadao Vukanovu sinu Ivanu, a nalazio se u Garićkom komitatu. Reambulacija je započela u dolini Hemelini, u susjedstvu Stjepana Ungarusa, odakle se međa prema jugu uspjela do ceste i posjeda Bodivojeva sina Benedikta, zatim se prema istoku spustila do rječice Desnice te do velike ceste, istočno od njezina toka. U nastavku je međa dodirivala Desnicu i posjed *Othmicha* te se na koncu Desnicom vratila na početnu točku.⁴⁴ Stjepan Ungarus i *Othmich* spominju se kao susjedi Martinova Bršljanovca, kao i dolina Hemelina, pa bi se ovaj posjed morao nalaziti negdje uz tok današnjeg potoka Bršljanice, otprilike na području današnjih mjesta Veliko Vukovje i Rogoža (karta 2, 5). Zbunjujuća je učestalost pojave imena Desnica/Dišnica (u različitim varijantama) u srednjovjekovnim izvorima, ali i na suvremenim topografskim kartama na području između današnjeg Dišnika i Gojla koja je dovela do zabune, miješanja i poistovjećivanja nekoliko posjeda pod imenom Desnica u Garićkom i Gračenićkom komitatu te posjeda Dišnik, što primjećuje Pavičić, a prenosi i Pisk. Naime, postojala su barem dva istoimena posjeda na garićkom području i već spomenuta Martinova Desnica na gračenićkom, dok je Dišnik (*Descha/Decha*) postojao kao zaseban posjed u Garićkom komitatu.⁴⁵ Pavičić ove posjede veže za područje uz današnji potok Dišnicu. Garićke posjede Desnica Pisk smješta na područje između Stupovače i Dišnika. Kruhek uglavnom iznosi podatke iz kasnijeg razdoblja, spominjući naselje s kaštelom koje se javlja u 15. stoljeću. U ranom 16. stoljeću posjed Desnica, zajedno s posjedom Gojlo, predan je novom vlasniku.⁴⁶ S obzirom na današnje poznate toponime (potok Dišnica te brdo i naselje Gojlo), kao i opise međa srednjovjekovnih posjeda u pisanim izvorima, vrlo je vjerojatno da su ta dva posjeda međusobno graničila. Stoga se može pretpostaviti da se naselje *Desnycze*, koje se spominje u popisu dimova od kraja 15. stoljeća, vjerojatno nalazilo na području današnjeg mjesta Veliko Vukovje, a za župnu crkvu navedenu u popisu iz 1501. moguće je da se nalazila uz potok Dišnicu, južno od mjesta, uz cestu prema današnjem mjestu Gojlo, kako je prikazano na jozefinskoj vojnoj karti. Prema tadašnjem opisu, crkva sv. Luke nalazila se oko pola sata hoda od naselja Vukovje.⁴⁷ Crkvu s grobljem na tome mjestu karte prikazuju tijekom čitavog 19.

⁴⁴ CD V: 38.

⁴⁵ Usp. CSÁNKI 1893: 28; HELLER 1978: 49; PAVIČIĆ 1968: 62-63, 83-84; BUTURAC 1984: 98; PISK 2007: 28, 49-50, 78-79.

⁴⁶ KRUHEK 2002: 122.

⁴⁷ BUTURAC 1984: 98; KRUHEK 2002: 122; PISK 2007: 78; VALENTIĆ 2003: 266.

stoljeća, no danas nije očuvana.⁴⁸ Na topografskoj karti taj je predio upisan kao Crkveno polje.

Posjed Ripna trebao bi se nalaziti uz istoimeni potok koji je označavao južnu među Martinove Desnice, a povezo sam ga s današnjim potokom Husaincom. S obzirom na to, ovaj bi se posjed nalazio na području današnjeg mjesta Batina, istočno od Kutine (karta 2, 9). Heller ga smješta neodređeno na područje Bršljanice.⁴⁹ Drugi ga autori ne spominju. Međutim, u ovom kontekstu valja obratiti pozornost na rad Andree Kiss o najstarijoj sačuvanoj reambulacijskoj skici u Karpatskoj kotlini, u kojem analizira prvu poznatu rukopisnu skicu međe nastale na prostoru Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva, datiranu u kraj 15. stoljeća.⁵⁰ Skicirana karta prikazuje zajedničku među posjeda *Lathkowyna* i *Mihalowz*, a u blizini je zabilježena *Kothenya* te je naznačen niz elemenata u krajoliku (velika cesta, brda i vodotoci), od kojih se poimence jedino *Prybin* (u prijepisu autorice javlja se kao *mons*) te *Rypna* (*flumen*) mogu povezati s nazivima iz dosad spomenutih isprava. Treba istaknuti da se na skici posjed *Mihalowz* također naziva i *Rypnya* (*littere reambulatorie et alie divise ad Myhalowtz alio nomine Rypnya*). Dakle, iz ovoga se može zaključiti da se u 15. stoljeću posjed Ripna javlja i pod imenom Mihalovec. Međutim, ne može se sa sigurnošću ustvrditi je li ovdje riječ o jednom te istom posjedu Ripna, spomenutom u Vlatkovu susjedstvu, ili je možda riječ o području koje je u 14. stoljeću pripalo Vlatku, a koje je u 13. stoljeću pod imenom Desnica pripadalo Martinu, pa je do kraja 15. stoljeća promijenilo ime. Naime, kako je već rečeno, na međi Martinove Desnice spominju se rječice Ripan s južne strane te Pribin sa sjeverne, dok se posjed Ripna iz Vlatkova susjedstva vjerojatno nije mogao prostirati sve do rječice Pribin/Polojac. S druge strane, 1363. Ripna je zajedno s posjedima Bolehnić i Desnica pripadala Radekovim unucima i Leukusovim sinovima Lovri, Mihaelu i Ivanu pa je moguće da je naziv posjeda Mihalovec povezan s imenom dotičnog brata i posjednika.

Ravenica se među Vlatkovim susjedima iz 1363. navodi nakon Desnice (pripadala je Matejevu sinu Bartolomeju) te prije skupine triju posjeda (Bolehnić, Desnica i Ripna) koji su zajedno pripadali spomenutim Radekovim unucima i Leukusovim sinovima Lovri, Mihaelu i Ivanu. Tada je pripadala Bekeovu sinu Tomi i Dominikovu sinu Filipu, a nalazila se uz rijeku Pakru, vjerojatno između današnjih mjesta Krivaj i Jamarice sa župnim središtem spomenutim 1334. (Sv. Nikola *de Ruenicha*) (karta 2, 6).⁵¹

Bolehnić u literaturi spominje samo Heller, a u izvorima nema dovoljno podataka da bi se mogao odrediti njegov smještaj.⁵² Iz već spomenute isprave za

⁴⁸ Karte dostupne na mrežnoj stranici: www.mapire.eu (posjet 2. 3. 2018)

⁴⁹ HELLER 1978: 206.

⁵⁰ KISS 2001: 127-141.

⁵¹ SZABO 1910: 50; BUTURAC 1984: 54; ENGEL 2001.

⁵² HELLER 1978: 19; citira jedino ispravu iz 1363., a o smještaju kaže da se nalazi na području Bršljanice.

Hruševac iz 1275. proizlazi da je taj posjed pripadao braći Boleta i Bolehna. Boletin sin Sampson potvrđuje da je njegov stric Bolehna Hruševac prodao nekom Stjepanu.⁵³ Sličnost imena Bolehne s posjedom Bolehnič može se dovesti u vezu, ali ništa više od toga. Godine 1326. Nikolin sin i Tiboldov unuk Ivan prodaje dio svog posjeda Bolehna svom rođaku Nikoli, Stjepanovu sinu i Hoholtovu unuku. Iz teksta ovog izvora može se saznati tek da se posjed nalazio u Šomođskom komitatu te da je ispravu izdao Čazmanski kaptol.⁵⁴ S obzirom na datum, vrlo je neobično smještanje posjeda u Šomođski komitat pa je upitno odnosi li se uopće ta isprava na isti posjed koji se tada nalazio u Gračeničkom komitatu. Među onima koji su se protivili uvođenju Vlatka u novi posjed 1363. navedena su dva posjeda pod imenom Bolehnič. Jedan je zajedno s Desnicom i Ripnom pripadao Radekovim unucima i Leukusovim sinovima Lovri, Mihaelu i Ivanu, a drugi je pripadao Pavlovu sinu Tomi. Može se samo pretpostaviti da su se posjedi nalazili u međusobnoj blizini, a s obzirom na redoslijed navođenja posjeda (Desnica, Ravenica, Bolehnič – Desnica – Ripna, Bolehnič, jobagioni Velike), zaključio bih da su se ovi posjedi nalazili otprilike između današnjeg potoka Dišnice i rijeke Pakre. Budući da je posjed Ripna određen tokom potoka Husainac s pretpostavljenom ubikacijom u područje mjesta Batina, možda bi se Bolehnič mogao vezati uz područje današnjeg mjesta Ilova, između Batine i Zbjegovače, odnosno zapadno od potoka Zbjeg (gdje se nalazio posjed *Gayul*) i sjeverno od rijeke Ilove (karta 2, 8).

Nakon toga slijede posjedi s južne strane Vlatkova imanja – uz Pakru (jobagioni iz Velike), Lonju i Trebež (uključujući posjed Donju Kutinu Ruhovih unuka), koji bi se podudarali s prostiranjem Martinovih posjeda Pukur i *Lunheta* (karta 2, 10-13). Potom se navode posjedi uz današnju rijeku Kutinicu, koji su morali graničiti s posjedom *Mendzent*. Gornja Kutina Ruhovih unuka zauzimala je područje središta današnjega grada Kutine, a Kutina i *Pribinch* vjerojatno lijevu (istočnu) obalu rječice Kutinice (kvart Ravnice u Kutini do mjesta Husain) i područje oko potoka Polojca do Šartovca (karta 2, 14-15). Zadnja bi dva posjeda odgovarala zemlji koju je krajem 13. stoljeća kupnjom stekao Ugrinov sin komes Nikola te Neudalkovu prediju, o kojem svjedoči isprava iz 1264. (karta 1, 14).⁵⁵ Heller *Pribinch* ne sagledava u kontekstu isprave pa ga poistovjećuje s Ruhovim posjedom sličnog imena uz rijeku Česmu u Garićkom komitatu, koji se nalazio uz potok *Prybenesech* i u susjedstvu Ruhove Ploščice (*Polosnicha*).⁵⁶

Tekeuch bi, moguće, odgovarao posjedu Tehno, čije su međe opisane 1257.⁵⁷ Tada je pripadao Draževu sinu Tomi, a 1292. spominje se Tomin sin Ivan u su-

⁵³ CD VI: 136.

⁵⁴ CD IX: 287.

⁵⁵ CD V: 322-323; CD VII: 69; DUJMOVIĆ 2018.

⁵⁶ CD V: 348-351; CD VI: 250; HELLER 1978: 192, 194; PISK 2007: 41-42.

⁵⁷ CD V: 61-62.

sjedstvu zemlje koju kupuje Ugrinov sin, komes Nikola, od Endreovih sinova.⁵⁸ Pavičić ovaj posjed smješta na područje današnjih mjesta Kutinske Ciglenice i Mišinke. Pritom ga poistovjećuje s posjedom/naseljem/Župom Čehново (*Czeknowo*), vjerojatno se pozivajući na Csánkija.⁵⁹ Heller, pak, Tehno poistovjećuje s Remetincem i smješta ga na područje Podgarića, dok *Tekeuch* vezuje uz područje današnjeg mjesta Marino Selo.⁶⁰ Engel naselje Cekno ubicira u današnje mjesto Stupovaču te upućuje na Hellera, koji to mjesto smješta na područje između Bršljanice i Kaniške Ive.⁶¹ Buturac Župu *Ceknowo*, spomenutu u popisu iz 1501., povezuje neodređeno s područjem između Gojla, Bršljanice i Kutine, a Bösendorfer je veže uz Bršljanicu.⁶² Međutim, Cepetić je u svojem recentnom radu posjed *Ceknew* ubicirala u područje južno ili jugoistočno od Samarice, pozivajući se na Čuka, jer u pisanim izvorima iz 1320. i 1377. za istoimeni posjed izričito stoji da se nalazio u Čazmanskome komitatu.⁶³ Prema opisu međe iz 1257., posjed Tehno nalazio se južno od potoka Polojac, obuhvaćajući otprilike područje današnjeg mjesta Husain i zapadni dio Mišinke (karta 1, 15; karta 2, 16). Tada se na istočnoj međi kao susjed od Polojca do velike ceste spominje komes Gardas (Martinov brat Gordus). Ista se velika cesta nešto istočnije spominje na međi Martinova posjeda Desnica, gdje je također susjed bio Gordus.

Preostali navedeni posjedi uz Kutinicu bili su međusobno povezani (*...de Kotennycha possessione sua ac Dragenouch et de maiori Kotennya ipsum contingente ... de possessione sua in eadem Kotennya ad ipsos contingente...*). S obzirom na ranije prikazane posjede, ovi bi se morali nalaziti na području Kutinske Slatine, Kletišta te Šartovca i zapadnog dijela Brinjana (karta 2, 17-20). Budući da su svi posjedi u ovoj skupini imenom određeni rijekom Kutinom, osim posjeda *Dragenouch*, smatram da bi ovaj trebalo poistovjetiti s Olupovim posjedom, koji se 1256. spominje kao sjeverni susjed Večerinove Zapolšice te Draževa posjeda Gradišta (karta 1, 12). Olup je istovremeno bio i zapadni susjed Endreova posjeda, upravo onog koji je 1360-ih pripao Vlatku pod imenom *Mendzent* (karta 1, 13). Međe Olupova posjeda tada nisu opisane, ali se može zaključiti da se prostirao sjeverno od kutinske Vinogradske ulice prema današnjemu mjestu Kletište.⁶⁴ Za razliku od drugih, ovaj posjed ne nosi ime prema rječici Kutini jer nije dodirivao njezin tok. Heller *Dragenouch* smješta na područje Kutine i Kutinice.⁶⁵

⁵⁸ CD VII: 69; DUJMOVIĆ 2018.

⁵⁹ PAVIČIĆ 1968: 62.

⁶⁰ HELLER 1978: 205, 235.

⁶¹ ENGEL 2001; HELLER 1978: 35.

⁶² BUTURAC 1977: 23; ISTI 1984: 98; BÖSENDORFER 1994: 261.

⁶³ ČUK 1941: 96, 99; CEPETIĆ 2015: 409-410; CD VIII: 561; CD XV: 335.

⁶⁴ CD V: 61, 71-73; DUJMOVIĆ 2012: 26; ISTI 2018.

⁶⁵ HELLER 1978: 56.

Popis prosvjednikâ oko Vlatkova posjeda završava posjedom *Huiseuch* koji bi, kako je ranije već rečeno, trebalo smjestiti uz potok Stupovaču, možda upravo na područje najsjevernijeg dijela današnjeg istoimenog mjesta (karta 2, 21).

Smještaj župe i naselja Zenthamas i Zabathina (Zobochchina)

Prema popisu onih koji su se protivili uvođenju Vlatka u njegov novi posjed, dade se vidjeti kako je uglavnom bila riječ o susjedima s južne strane njegovih posjeda, ponajviše iz Gračeničkog komitata. Oni su se prostirali na području jugozapadno i južno od posjeda Bršljanovac – od Moslavačke gore prema istoku, preko porječja današnjih rječica i potoka Kutinice, Stupovače, Dišnice i Bršljanice do Pakre, Trebeža i Lonje, te ponovno prema sjeveru uz rječicu Kutinicu. Kako je naprijed rečeno, ovim se krugom ocrtavaju obrisi prostiranja posjeda Endrea i Tuskovih sinova iz 13. stoljeća, obuhvaćajući današnja mjesta (od zapada prema istoku) Kutinicu, Krajišku Kutinicu, Malu i Veliku Bršljanicu, južni dio Stupovače, istočni dio Mišinke i sjeverni dio Kutine, uključujući i predjele između Ilove, Pakre, Trebeža i Lonje. Smatram da bi upravo na tom području trebalo tražiti neubicirane župe i naselja *Zenthamas*/Torčec i *Zoboščinu*/Latkovinu.

U kontekstu svega naprijed rečenog, zanimljivo je primijetiti da se na topografskoj i osnovnoj karti na području sjeverno od Mišinke i istočno od Šartovca, uz potok Bari i gornji tok Polojca nalaze toponimi Klisa i Kućišta, što bi upućivalo na zaključak da se ondje nalazilo neko naselje s crkvom. Bobovec opisuje devastirani lokalitet s jedva uočljivim središnjim uzvišenjem na kojem se možda nalazila utvrda.⁶⁶ Goss smatra da je riječ o napuštenom naselju i zaključuje da bi to moglo biti mjesto nestale Župe *de Mechenycha*, spomenute u popisu iz 1334. između Dišnika i Gojla.⁶⁷ Međutim, budući da je ime *Mechenycha* vezano za današnju rječicu Čavlovicu, tu bi župu i naselje trebalo tražiti bliže njezinu toku. Vjerojatno ne u blizinu Kreštelovca, kako je predložio Buturac, jer se u tom području istočno od Ilove nalazio arhidakonat Svetačje, dok se *Mechenycha* nalazila u Čazmanskom arhidakonatu.⁶⁸ Predložio bih ubikaciju ove župe u područje današnjeg mjesta Kaniška Iva, koje se nalazi uz desnu obalu Ilove nasuprot ušću Čavlovice (odnosno Toplice, u koju se danas ulijeva Čavlovica) u Ilovu. Danas je na tom području registrirano nekoliko srednjovjekovnih gradišta, od kojih se jedno nalazi u blizini postojeće župne crkve u Kaniškoj Ivi, iznad toka Ilove.⁶⁹

S obzirom na ranije spomenutu reambulacijsku skicu s kraja 15. stoljeća, prema kojoj posjed Ripna/Mihalovec (*Mihalowz*) dijeli među s posjedom *Lathkowyna*,

⁶⁶ BOBOVEC 2002: 80; ISTA 2013: 73.

⁶⁷ GOSS 2012: 110.

⁶⁸ BUTURAC 1984: 97, 55.

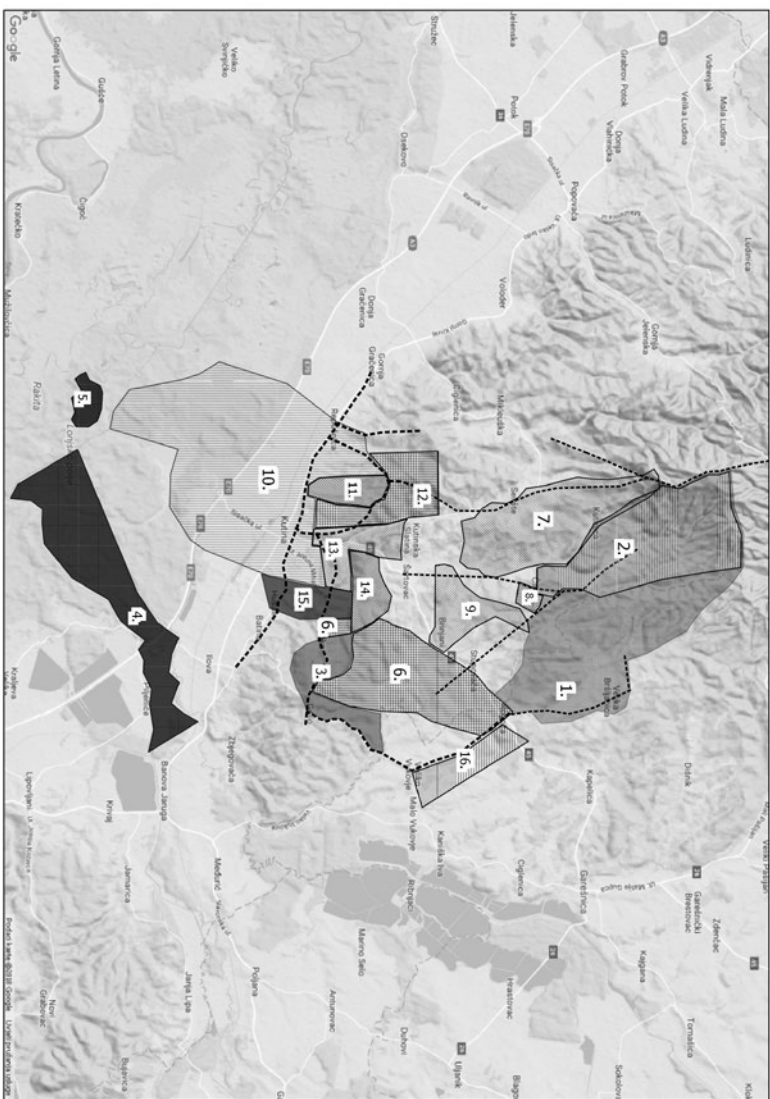
⁶⁹ JAKOVLJEVIĆ 2012: 56-57.

mišljenja sam da bi na predjel Klisa sjeverno od Mišinke trebalo ubicirati Zobošćinu/Latkovinu s crkvom sv. Ivana. Nadalje, otprilike pet kilometara sjevernije, između mjesta Stupovača i Rogoža, nalazi se toponim Crkveno polje. U sjeverozapadnom dijelu tog predjela smješteno je stupovačko groblje, a u okolici raspoređeni su toponimi Selište, Kućišta, Vračarsko kućište i Ograde, što bi također moglo upućivati na nestalo srednjovjekovno naselje s crkvom. Smatram da bi to bila pozicija srednjovjekovnog naselja *Zenthamas*/Torčec s crkvom sv. Tome.

Rečeno je već na samom početku da su u popisu župa iz 1334. ove dvije crkve navedene jedna iza druge, nakon crkve u Gojlu te prije kutinske crkve Svih svetih. Ovakav redoslijed u popisu odgovarao bi njihovu geografskom smještaju u prostoru – Gojlo, Sv. Toma (kod Stupovače), Zobošćina sa Sv. Ivanom (sjeverno od Mišinke), Svi sveti u Kutini, pa Sv. Martin pod kastrumom Bršljanovac te kapela u Kutini. Točne pozicije zadnjih dviju crkava još nisu sa sigurnošću određene.

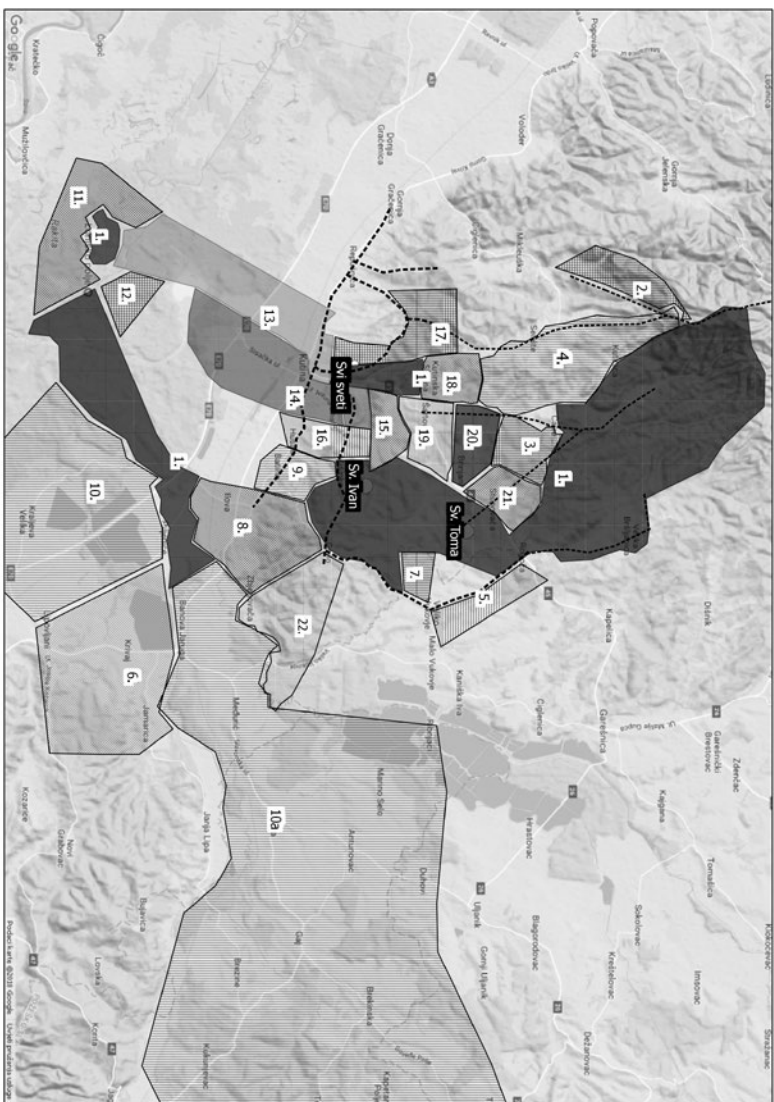
Zaključna opaska

Usporedba srednjovjekovnih pisanih izvora te ubikacija elemenata kulturnog krajolika koji se u njima spominju omogućava jasniju interpretaciju poznatih lokaliteta na terenu, odnosno topografskih elemenata zabilježenih u kartama, što bi u konačnici i predstavljalo glavni cilj ovoga rada. Informacije dobivene na taj način mogu usmjeriti daljnja istraživanja te pridonijeti novim saznanjima o razvoju i formiranju kulturnog krajolika.

Karta 1: Posjedi na kutinskom području u 13. stoljeću

(1+2 Bršljanovac prema opisu iz 1256.; 2 Bršljanovac prema opisu iz 1257.; 3 Martinova Desnica; 4 Martinov Pukar; 5 Lumbeta; 6 pretpostavljeno područje Gordisovih posjeda; 7 Podgoria prema opisu iz 1291.; 8 Uzin Borsonouch; 9 Lesnou; 10 Zapolšica; 11 Gradišća; 12 Olupov posjed; 13 Endrev posjed; 14 Neudalakov predji; 15 Tehno)

Karta 2. Posjedi Vlatka Vukoslavova i njegovih susjeda prema popisu iz 1363. godine

(1 Vlatkovi posjedi; 2 Gračenića; 3 Vratina et parva Huisench; 4 Podgorica; 5 Desnica (Ivana Vukanova prema opisu iz 1256.); 6 Ravenica; 7 Desnica(?); 8 Bolemić(?); 9 Ripna(?); 10 Velika; 10a Pukur (prema opisu iz 1237.); 11 Wzylona; 12 Trebež; 13 Gornja i Donja Kutina do Lonje; 14 Kutina; 15 Pribinč; 16 Tekauč; 17 Dragenouch; 18 Velika Kutina; 19 Kutinica; 20 posjed uz rijeku Kutinu; 21 Huisench)

Bibliografija

Kratice

CD: *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije*, Zagreb

Izvori

Registar arheoloških nalaza i nalazišta sjeverozapadne Hrvatske. 1997. Uredio Goran Jakovljević. Drugo dopunjeno izdanje. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica.

Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije, sv. IV-VII, IX-XI. Uredio Tadija Smičiklas; sv. XIII, XV. Uredio Marko Kostrenčić. Zagreb: JAZU, 1906.-1909., 1911.-1913., 1915., 1934.

Literatura

BOBOVEC, Ana. 2002. Tragom arheoloških nalazišta Moslavine. U *Kutina*, ur. Dragutin Pasarić, 63-85. Kutina: Matica hrvatska Kutina.

BOBOVEC, Ana. 2013. *Arheologija u Moslavini*. Kutina: Muzej Moslavine.

BÖSENDORFER, Josip. 1994. *Crtice iz slavonske povijesti*. Vinkovci: Privlačica (Pretisak izdanja iz 1910.).

BUTURAC, Josip. 1977. *Kutina*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

BUTURAC, Josip. 1984. Popis župa zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine. *Starina* 59: 43-108.

CEPETIĆ, Maja. 2015. *Biskupski posjedi Dubrava, Ivanić i Čazma u 12. i 13. stoljeću: teritorijalna organizacija, naselja i spomenici*. Doktorski rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

CSÁNKI, Dezsö. 1893. *Körösmegye a XV-ik században*. Budimpešta: Magyar Tudományos Akadémia.

ČUK, Juraj. 1941. Oko stare i nove Čazme. *Hrvatska prošlost* 2: 95-111.

DUJMOVIĆ, Danko. 2012. Tragovi prošlosti u kutinskom krajoliku. *Zbornik Moslavine* 13: 24-28.

DUJMOVIĆ, Danko. 2015. *Elementi kulturnog krajolika u pisanim izvorima od 11. do kraja 13. stoljeća u međuriječju Save i Drave na području Zagrebačke biskupije*. Doktorski rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

DUJMOVIĆ, Danko. 2018. Posjedi 13. stoljeća na kutinskom području. *Zbornik Moslavine* 16 (u tisku).

ENGEL, Pal. 2001. *Magyarország a középkor végén*. Budimpešta: Térinfo BT, MTA Történettudományi Intézet.

GOSS, Vladimir P. 2012. *Registar položaja i spomenika ranije srednjovjekovne umjetnosti u međuriječju Save i Drave*. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti.

HELLER, Georg. 1978. *Comitatus Crisiensis*. München: Universität München / Finnisch-Ugrisches Seminar.

- KISS, Andrea. 2001. A Contribution to Research on the Historical Geography of the First Extant „Reambulation“ Sketch from the Carpathian Basin. *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti* 19: 127-141.
- KRUHEK, Milan. 2002. Srednjovjekovni utvrđeni gradovi i posjedi u Moslavini. U *Kutina*, ur. Dragutin Pasarić, 93-124. Kutina: Matica hrvatska Kutina.
- PAVIČIĆ, Stjepan. 1968. Moslavina i okolina. *Zbornik Moslavine* 1: 9-157.
- PISK, Silvija. 2007. *Topografija Garića Gračenice i Moslavine od 1163. do 1400*. Magistarski rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- PISK, Silvija. 2009. Crkve na području Garića, Gračenice i Moslavine s obzirom na popis župa iz 1334. U *Spomenica Josipa Adamčeka*, ur. Drago Roksandić, Damir Agičić, 53-62. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za povijest, FF Press
- SZABO, Đuro. 1910-1911. Prilozi za povjesnu topografiju Požeške županije. *Vjesnik Hrvatskog arheološkog društva* 11: 40-60.
- TKALČEC, Tatjana. 2004. *Srednjovjekovna gradišta u Hrvatskoj*. Magistarski rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- VALENTIĆ, Mirko (ur.). 2003. *Hrvatska na tajnim zemljovidima*. Zagreb: Hrvatski institut za povijest.

Zenthamas, Zabathina and Mendzent – the estates of Vlatko Vukoslavov in the present eastern Moslavina

In 1363, king Louis the Hungarian gave the estates of *Zenthamas*, *Zabathina* and *Mendzent* together with the Bršljanovac fortress to Vlatko Vukoslavov in exchange for his estate of Ključ in Bosnia. The reambulation of Vlatko's newly gained lands was opposed by the neighbours who were listed, together with the names of their estates, in the document from the same year. Modern scholars agree that *Mendzent* was named after the parish church dedicated to All Saints built in the place of the present baroque church in the town of Kutina. However, the exact location of the other two estates/settlements *Zenthamas* and *Zabathina* has remained uncertain and various suggestions have been proposed in the works on the subject. There are also the churches of St. Thomas and St. John *de Zobochchina* included in the 1334 list of parish churches of the bishopric of Zagreb. They appear in the list after the church in *Gayul* (present village of Gojlo near Kutina) and before the churches in Kutina and the Bršljanovac fortress. Both parishes have been associated with the aforementioned Vlatko's estates with the same open question of their location. Furthermore, these parishes were identified as the settlements of Torčec (*Thercheck*) and Latkovina (*Wlathkowyna*) mentioned in the 1501 list of parish churches.

This paper proposes the thesis that Vlatko Vukoslavov received the lands that, according to the written sources, previously (13th century) belonged to Endre and

Tusk's sons Martin and Gordus. It compares the information from the written sources of 13th and 14th centuries describing the borders of the medieval estates in the area with the list of Vlatko's neighbours and offers the conclusion that *Zenthamas* and *Zabathina* should be located within the borders of the property belonging to Tusk's sons. Modern maps also proved useful by indicating the toponyms of Klisa and Crkveno polje (meaning a "church" and "a church field", respectively) between the present villages of Stupovača and Mišinka near Kutina that indicate the location of the churches that once stood there. In the end the paper provides the conclusion that the churches of St. Thomas and St. John, along with the estates/settlements *Zenthamas* and *Zabathina/Zobochchina*, should be located near the town of Kutina, to the east of Stupovača, north of Mišinka and west of Rogoža.

Keywords: Vlatko Vukoslavov, Middle Ages, cultural landscape, Moslavina, Bršljanovac, Kutina, Zenthamas, Therchech, Zobochchina, Wlathkowyna.

Cljučne riječi: Vlatko Vukoslavov, srednji vijek, kulturni krajolik, Moslavina, Bršljanovac, Kutina, Zenthamas, Therchech, Zobochchina, Wlathkowyna.

Danko Dujmović
Odsjek za povijest umjetnosti
Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Sveučilišna avenija 4, HR-51000 Rijeka
ddujmovic@ffri.hr

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI

50

BROJ 2

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

The logo for FF press, featuring the letters 'FF' in a stylized font with a horizontal line through them, followed by the word 'press' in a lowercase, sans-serif font.

ZAGREB 2018.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 50, broj 2

Izdavač / Publisher

Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
FF-press

Za izdavača / For Publisher

Vesna Vlahović Štetić

Glavni urednik / Editor-in-Chief

Hrvoje Gračanin

Izvršni urednik / Executive Editor

Nikola Anušić

Uredništvo / Editorial Board

Bruna Kuntić-Makvić (stara povijest/ancient history), Zrinka Nikolić Jakus (srednji vijek/
medieval history), Hrvoje Petrić (rani novi vijek/early modern history), Željko Holjevac
(moderna povijest/modern history), Tvrtko Jakovina (suvremena povijest/contemporary history),
Silvija Pisk (mikrohistorija i zavičajna povijest/microhistory and local history),
Zrinka Blažević (teorija i metodologija povijesti/theory and methodology of history)

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Council

Denis Alimov (Sankt Peterburg), Živko Andrijašević (Nikšić), Csaba Békés (Budapest), Rajko
Bratož (Ljubljana), Snježana Buzov (Columbus, Ohio), Svetlozar Eldarov (Sofija), Toni Filiposki
(Skopje), Aleksandar Fotić (Beograd), Vladan Gavrilović (Novi Sad), Alojz Ivanišević (Wien),
Egidio Ivetić (Padova), Husnija Kamberović (Sarajevo), Karl Kaser (Graz),
Irina Ognyanova (Sofija), Géza Pálffy (Budapest), Ioan-Aurel Pop (Cluj),
Nade Proeva (Skopje), Alexios Savvides (Kalamata), Vlada Stanković (Beograd),
Ludwig Steindorff (Kiel), Peter Štih (Ljubljana)

Izvršni urednik za tuzemnu i inozemnu razmjenu /

Executive Editor for Publications Exchange

Martin Previšić

Tajnik uredništva / Editorial Board Assistant

Dejan Zadro

Adresa uredništva/Editorial Board address

Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb
Tel. ++385 (0)1 6120 150, 6120 158, faks ++385 (0)1 6156 879

Časopis izlazi jedanput godišnje / The Journal is published once a year

Časopis je u digitalnom obliku dostupan na / The Journal in digital form is accessible at
Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske „Hrčak“
<http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>

Financijska potpora za tisak časopisa / The Journal is published with the support by
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

Časopis je indeksiran u sljedećim bazama / The Journal is indexed in the following databases:
Directory of Open Access Journals, EBSCO, SCOPUS, ERIH PLUS, Emerging Sources Citation
Index - Web of Science

Naslovna stranica / Title page by
Iva Mandić

Grafičko oblikovanje i računalni slog / Graphic design and layout
Marko Maraković

Lektura / Language editors
Samanta Paronić (hrvatski / Croatian)
Dražen Nemet (engleski / English)

Tisak / Printed by
Tiskara Zelina, Sv. Ivan Zelina

Naklada / Issued
200 primjeraka / 200 copies

*Časopis je u digitalnom obliku dostupan na Portalu znanstvenih časopisa
Republike Hrvatske „Hrčak“ <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*

*The Journal is accessible in digital form at the Hrcak - Portal of scientific
journals of Croatia <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*